

Oskrba izrojencev

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Junij je mesec najizdatnejše paše. Travniki so v najlepšem cvetju, družine pa na vrhuncu svojega razvoja. Na tisoče čebel je vsak dan v polni pripravljenosti, da oprashi vse brezštevilo cvetje in nabere medičino, ki se je čez noč nabrala v drobnih čašicah. Sati se počasi polnijo in v vrhnjih delih so že prve celice, ki so jih čebele začele pokrivati z voščenenimi pokrovci.

Obdobje rojenja še ni končano. Tja do kresa se rojev ni treba izogibati, zlasti če smo se odločili za obnovo ali povečanje svojega čebelarstva. Do jeseni se bodo namreč prav lepo razvili in ob količjak ugodni paši nabrali dovolj hrane za zimske mesece. Pri gospodarskih družinah zdaj ni posebnega dela, večjo pozornost pa je treba nameniti izrojencem in družinam, nastalim iz majskih rojev. Oskrbo rojev v tem obdobju sem opisal že v SČ, št. 6/2014, str. 200, tokrat pa bom nekaj besed namenil oskrbi izrojencev.

Če je družina izrojila, je naša naloga, da v izrojenču preprečimo nove roje. Zato četrti dan po odhodu roja v njem uničimo vse matičnike razen enega – najlepšega. Prihodnjih 14 dni pustimo izrojenca pri miru, potem pa pogledamo, ali je matica že začela zalegati. V večini primerov matica ne zalega toliko časa, da se izleže vsa stara zalega. Ker so po rojenju v pokriti zalegi izrojenca ostale več ali manj vse varoje, morajo zdaj hočeš nočeš na plan, tako da so po večini na čebelah. To je idealen trenutek za njihovo korenito zatiranje. Svetujem vam, da pri tem uporabite oksalno ali mlečno kislino po postopku pršenja. Natančna uporaba oksalne kisline za zatiranje varoj po postopku pršenja je opisana v prejšnji številki SČ, št. 5/2015, str. 166. Žal večina čebelarjev pri uporabi te kisline pozornost usmerja v zatiranje varoj in roju, pri tem pa pozablja na to, da so skoraj vsi zajedavci ostali v izrojenču. Skratka, izrojenc je »skladišče« varoj, in ko v njem še ni zalege, zaradi česar so varoje na čebelah, imamo edinstveno priložnost za njihovo uničenje.

V vseh izrojencih so mlade matice, ki se morajo prej ali slej sprašiti, da bodo lahko izlegale oplojena jajčeca. Na prahi so seveda izpostavljene neštetim nevarnostim. Marsikatera matica se ne vrne in družina osiroti. Čebelarja na brezmatičnost opozarjajo čebele same. Vznemirjeno lazijo po bradi in sprednji končnici panja, iz notranjosti pa se slišijo žalostni, pri-

tajenemu tuljenju podobni glasovi. Največkrat se na bradi pojavijo tudi pege grize. Pod večer, ko izletavanje preneha, postanejo ti znaki še očitnejši. Če čebelar takšni družini ne priskoči na pomoč, se sprevrže v trotovcu. Zdravljenje trotovcu pa ni samo zamudno, ampak je največkrat tudi brezuspešno opravilo.

Izrojenc je
»skladišče« varoj

Če po 14 dneh v izrojenču ne najdemo jajčec in matice, počakamo še teden dni. Če jih tudi tedaj ni, je mogoče, da je matico doletela nesreča in je ni v panju. To nam zanesljivo pokaže spodaj opisani preizkus. Sumljivi družini dodamo v plodišče v sredino gnezda sat z mlado zalego in jajčeci brez čebel. Čez dva dneva nam zasilni matičniki na tem satu izdajo brezmatičnost, če teh ni, pa mora biti matica v panju. Če čez nekaj dni še vedno ne zasledimo jajčec, poiščemo matico in jo uničimo. Da bi zdaj v izrojenca dodali sat z zaprtim matičnikom in čakali, da si družina sama vzredi drugo matico, nima smisla, ker bi minili še najmanj trije tedni, preden bi ta začela zalegati. Družina bi preveč oslabela, ostarele in zgarene pašne čebele pa tudi niso več sposobne pravilne oskrbe zalege. Zato vam svetujem, da takšni družini dodate sprašeno matico v matičnici. Pri dodajanju matic moramo upoštevati tudi zunanje dejavnike, kot so paša, temperatura in letni čas. Najboljši uspeh pri dodajanju dosežemo pri normalnih zunanjih temperaturah in ob zmerno dobri paši.

Izrojencem dodamo matičnico z matico v plodišče zadaj med sate, in sicer tako, da je odprtina s pogačo obrnjena proti žrelu. Dan po dodajanju matičnice že lahko pogledamo, kako se do matice vedejo čebele. Če so do nje napadalne, če se v gruči trdno oklepajo matičnice in če z zadki pikajo v njene odprtine, je matico najboljše odstraniti iz panja. To čebeljo družino znova pregledamo in skušamo ugotoviti, zakaj se je pojavilo tako sovražno vedenje čebel (zaradi navzočnosti druge matice, matičnikov itd.). Vedenje čebel, ki so prijazne do matice, je popolnoma drugačno, saj se ne oklepajo matičnice, ne pikajo vanjo, z nje jih je mogoče odstraniti z rahlim

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

dotikom, sproščajo nosanovo žlezo in trepetajo s krili ter na ta način prosijo za sprejem matice.

Če se je izrojenc že sprevrgel v trotovca – znak za to je grbasta zalega –, je edino pravilo, da ga podremo. Družini zapremo žrelo in vse sate zložimo na kozico, da se čebele napijejo medu, nato pa približno 10 m pred čebelnjakom ometemo vse čebele.

Novice iz sveta

EU

Po poročilih Eurostata se je povprečna cena medu, uvoženega iz držav tretjega sveta, v prodaji na veliko v EU v zadnjem desetletju zvišala z 1,27 EUR/kg leta 2005 na 2,14 EUR/kg. V tem obdobju je bil vedno najcenejši kitajski med. Leta 2005 je stal 0,86 EUR/kg, deset let pozneje pa 1,35 EUR/kg. Podražitev torej ni bila občutna, vendar je bila vse obdobje konstantna. Hitreje kot cene pa so se povečevale količine medu, uvoženega iz Kitajske. Leta 2011 je bilo uvoženega 57.000 ton, 2013 pa že 75.000 ton. Zanimivo je, da se je v teh treh letih zmanjšal uvoz argentinskega medu, in sicer z 29.000 ton na 14.000 ton, torej za nekaj več kot polovico. Vzrok zmanjšanja uvoza medu iz Argentine je zaostritev evropskih meril glede vsebnosti gensko spremenjenega cvetnega prahu v medu, ki ga pogosto vsebujejo pridelki iz te južnoameriške države. Nasprotno pa odgovornih v vladi ZDA cvetni prah iz gensko spremenjene soje ali koruze, ki ga vsebuje tudi med, ne moti, zato na ameriškem trgu ni ovir za argentinski med.

Najvišjo ceno v EU dosega med z Nove Zelandije. Leta 2005 je bila povprečna cena tega medu

In na koncu naj še enkrat ponovim: izrojenc je »skladišče« varoj, in ko v njem še ni pokrite zalege, zaradi česar so varoje na čebelah, imamo edinstveno priložnost, da jih uničimo. S tem bomo izrojenču omogočili optimalen razvoj do pozne jeseni, ko se bomo znova spopadli z varojami. ■

5,08 EUR/kg, deset let pozneje pa že 13,30 EUR/kg. Povprečna cena je tako visoka zaradi medu manuke, ki ga obravnavajo kot medicinski med in je zato iskan po vsem svetu. Razmeroma visoko ceno dosega tudi med iz Turčije. Leta 2005 so ga prodajali po 2,62 EUR/kg, leta 2014 pa že po 4,05 EUR/kg. Ta država izvažata predvsem med iz borove mane. Največji uvoznik medu iz Turčije je Nemčija, v kateri že po tradiciji cenijo temne vrste medu iz mane. Takoj za Turčijo pa najvišje cene svojih vrst medu v EU dosega Srbija. Leta 2005 so srbski izvozniki na evropskem tržišču dosegli povprečno ceno 2,04 EUR/kg, leta 2014 pa 3,22 EUR/kg.

Franc Šivic

Vir: Clément, H. (2015): Le marché du miel dans le monde. Abeilles et fleurs, št. 3, marec, str. 20.

ZDA

Mark Simonitsch pripada že tretjemu rodu naših izseljencev, rojenih v Ameriki. Vse življenje se je poklicno ukvarjal z morskim ribolovom, po upokojitvi pa se je odločil za čebelarjenje in zdaj neizmerno uživa ob delu s čebelami. Pred dvema letoma me je s svojo soprogo obiskal v Šempasu. Povedal mi je, da zaradi izjemnih naravnih lepot in prijaznih ljudi obožuje domovino svojih prednikov, odkar je postal čebelar, pa ga še posebej privlači naš način čebelarjenja z AŽ-panji.

Skupina ameriških čebelarjev v Sloveniji. Drugi z leve stoji Mark Simonitsch.

Med iz borove mane iz Turčije